

Marta du Vall

dr, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej,
Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

**MARTA MAJOREK, *ANARCHIZM 2.0.*
IDEOLOGIA I PRAKTYKA W DOBIE NOWYCH MEDIÓW
[OFICYNA WYDAWNICZA AFM, KRAKÓW 2017, 306 S.]**

Monografia autorstwa Marty Majorek stanowi swego rodzaju kompendium wiedzy dotyczącej tak filozofii, jak i działalności współczesnego ruchu anarchistycznego. Autorka w swojej pracy (ss. 306), w czterech obszernych rozdziałach, prezentuje najistotniejsze informacje odnoszące się do tytułowego zagadnienia.

Rozdział pierwszy jest udaną próbą rekonstrukcji założeń tradycji anarchistycznej. Znajdujemy tutaj rozważania odnoszące się do tradycyjnych form anarchizmu i ich głównych linii podziału. Tym samym autorka zajmuje się zarówno anarchizmem filozoficznym, jak i politycznym. W tej części książki znajdujemy ważny wątek odnoszący się do zasadniczych elementów akademickiej debaty dotyczącej anarchizmu filozoficznego, jak również omówienie katalogu anarchistycznych zasad naczelnych, jak autonomia, antypaństwowość, ekologia, antykapitalizm, wzajemność, woluntaryzm, dynamizm i równość.

Na kolejnych, blisko 40 stronach, autorka podejmuje rozważania odnoszące się do praktycznego i ideologicznego wymiaru anarchizmu w erze globalizacji oraz postnowoczesności.

W pierwszej części drugiego rozdziału znajdujemy omówienie ważnych pojęć – postmodernizm, postrukturalizm, postanarchizm. Szczególnie interesujące są stawiane przez Autorkę pytania dotyczące tego, czy można wyznaczyć jakiś oryginalny zestaw cech, które byłyby dystynktywne wyłącznie dla współczesnego postanarchizmu; co różni postanarchizm od klasycznej myśli anarchistycznej. Uogólniając,

tam, gdzie dostrzec można wyjście postanarchizmu poza tradycyjne punkty krytyczne prezentowane przez tradycyjną doktrynę, uwidacznia się ciążenie ku tezom poststrukturalizmu i posiłkowanie się nim¹.

W drugiej części rozdziału zaprezentowane zostały pojęcia globalizacja i glocalizacja. Najważniejsze rozważania odnoszą się jednak do umiejscowienia na tle wspomnianych zjawisk współczesnego anarchizmu, który jest zwolennikiem oddolnej organizacji jednostek i społeczeństw.

W tym aspekcie, na plan pierwszy wysuwa się prymat autonomii jednostki, będącej tutaj kwestią kluczową w połączeniu z koniecznością funkcjonowania jednostki w zbiorowości (...) anarchiści dystansować się będą od takich form zrzeszania się, które wsparte są na modelu zarządzania ograniczającym możliwość aktywnej partycypacji. Kluczowym elementem w ustanowieniu anarchistycznego nowego globalnego modelu jest skupienie uwagi na jednoczeniu się antypaństwowych bytów i poszukiwanie sposobów ich możliwej współkoordynacji².

Anarchizm usieciowiony to tytuł trzeciego rozdziału recenzowanej monografii. Autorka przywołuje szeroko dyskutowaną tezę mówiącą, że sieci dysponują potężnym potencjałem, który jest w stanie przekształcić znany nam świat. Wzbogaca ją jednak o poruszane przez badaczy założenie, że „sieci i anarchistyczne zasady naczelne odznaczają się zaskakującym podobieństwem lub nierzadko są tożsame”³. Szeroko ten wątek jest analizowany w drugim podrozdziale⁴ trzeciego rozdziału publikacji, gdzie autorka pisze m.in. o horyzontalnej strukturze i negacji hierarchii, autonomii, federalizmie, samoorganizacji oraz akcji bezpośredniej.

W tej części znajdujemy także nawiązania do rozważań poprzedniego rozdziału, gdzie autorka pisze, że

tak zwana kulturowa logika sieci doprowadziła do tego, co oddolni działacze przyjęli nazywać nowym sposobem uprawiania polityki. Będą oni przez to rozumieć, że właśnie bazujące na sieciowej konstrukcji formy organizacyjne tworzą nową praktykę polityczną wspartą na założeniach negujących hierarchiczne zależności. Konstytuuje się model poziomej

¹ M. Majorek, *Anarchizm 2.0. Ideologia i praktyka w dobie nowych mediów*, Kraków 2017, s. 85.

² *Ibidem*, s. 99–100.

³ *Ibidem*, s. 11.

⁴ *Ibidem*, s. 133–141.

koordynacji między poszczególnymi autonomicznymi grupami, pozbawionymi pierwiastka elitarności, lecz wręcz przeciwnie, promujący otwarty do nich wstęp i możliwość bezpośredniego udziału⁵.

Najobszerniejsza część książki, rozdział czwarty obejmujący ponad 100 stron, poświęcona została anarchizmowi w dobie nowych mediów i ściśle nawiązuje do tytułu monografii. Wprowadzenie do rozważań stanowi syntetyczna prezentacja ekspansji nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych, mediamorfozy społeczeństw u progu XXI wieku oraz nowych mediów, jako narzędzi społecznej mobilizacji. Szczególnie interesujący jest trzeci podrozdział tego fragmentu książki, gdzie autorka zajmuje się cyberanarchizmem. Znajdujemy tutaj przegląd i analizę anarchistycznych zasobów sieciowych, prezentacje wybranych, praktycznych przykładów działań grup anarchistycznych w przestrzeni internetu, m.in. The Anarchist Library, Reddit, Anarchist News, Anarchist Archive, Centrum Informacji Anarchistycznej, Federacja Anarchistyczna. Najwięcej uwagi Autorka poświęciła, cieszącemu się niezwykle popularnością, projektowi Indymedia (Independent Media Center), pisząc, że

pomimo że projekt Indymedia wprost nie wskazuje na konotacje anarchistyczne (...), to (...) w dużej mierze ucieleśnia on większość budowanych na przestrzeni dziesięcioleci anarchistycznych ideałów, zasad i praktyk⁶.

Rozdział czwarty zamykają rozważania nad kryptoanarchizmem. Autorka zastanawia się, czy jest on realnym scenariuszem czy utopią. Znajdujemy tu wyjaśnienie czym jest kryptoanarchizm, gdzie zaznaczono, że

ma [on] nie wspólnego z wizją dziewiętnastowiecznego anarchizmu reprezentowanego przez anarchistów, pozostających w ścisłym związku z rosyjskim ruchem robotniczym, ani też nie odwołuje się do anrchosyndykalizmu i myśli Proudhona (...) Kryptoanarchia najbliższa będzie (...) rozumieniu anarchokapitalistycznemu czy też libertariańskiemu, zakładającemu silny woluntaryzm oraz gospodarkę wolną od jakiegokolwiek przymusu zewnętrznego i regulacji⁷.

Nie można nie zgodzić się z Autorką, która pisze w zakończeniu, że

przeprowadzona w (..) książce analiza (...) ukazała, że anarchistyczna ideologia jest koniecznym spoiwem, które pomimo licznych zmian i nieustającej ewolucji utrzymało w mocy swe rudymtarne zasady. Zmieniające się warunki otoczenia zewnętrznego, w szczególności procesy globalizacyjne i bogata postmodernistyczna refleksja wymusiły zwiększenie elastyczności wykreowanych na przestrzeni dziesięcioleci podstawowych anarchistycznych reguł⁸.

⁵ *Ibidem*, s. 127.

⁶ *Ibidem*, s. 197.

⁷ *Ibidem*, s. 265.

⁸ *Ibidem*, s. 272.

Aktualność i trafność doboru tematyki publikacji nie budzi wątpliwości. Obszar badawczy określony tytułem monografii należy uznać za ważny dla nauk społecznych, szczególnie dla dyscypliny nauki o polityce, ale również nauki o mediach. Autorka dokonała dużej pracy gromadząc bogatą literaturę przedmiotu, dokonując analizy historyczno-porównawczej, w niektórych miejscach wzbogacając ją o podejście jakościowe (korzystając z metod badań medioznawczych). Lektura monografii może stanowić doskonałe źródło informacji zarówno dla badaczy, jak i dla studentów zainteresowanych możliwościami wykorzystania sieci przez grupy funkcjonujące do tej pory na obrzeżach debaty – tak ideologicznej, jak i politycznej.